

РЕШЕНИЕ

№ 2614

гр. София, 15.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 41 СЪСТАВ, в публично заседание на първи февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: МАРИЯ ЕМ. МАЛОСЕЛСКА

при участието на секретаря НИКОЛЕТА СТ. ИВАНОВА
като разгледа докладваното от МАРИЯ ЕМ. МАЛОСЕЛСКА Гражданско дело № 20231110134431 по описа за 2023 година

за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на Глава Осемнадесета, Раздел I, чл. 235 ГПК.

Образувано е по искова молба на Е. Р. С., с която срещу „С. са предявени кумулативно съединени иски за прогласяване нищожността на клаузата на чл. 11, ал. 1 от договор за потребителски кредит № 611646, сключен между страните, както и иск с правно основание чл.55, ал.1,предл. 1 ЗЗД за заплащане на сумата в размер на 50 лв., първоначално предявена като част от претенция с размер 801,15 лева, а в последствие увеличена до пълния размер, представляваща недължимо платена сума по чл. 11, ал. 1 от договор за потребителски кредит № 611646, ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исковата молба /21.06.2023 г./ до окончателното плащане.

Ищцата твърди, че на 25.12.2021 г. сключила с ответника договор за потребителски кредит № 611646, съгласно който получила заемна сума в размер на 900 лв. със задължение да я върне на 37 седмични вноски. Сочи, че съгласно чл.5, ал. 1 от договора се е задължила да осигури гарант – две физически лица, поръчител или банкова гаранция в полза на ответника, като при неизпълнение на това задължение било предвидено заемателят да дължи неустойка. Твърди, че още със сключване на договора е била начислена неустойка поради непредоставяне на уговореното обезпечение в размер на 801,15 лв., като посочва, че е погасила изцяло отпуснатия кредит. Счита, че процесният договор е нищожен поради това, че не бил сключен в изискуемата от закона форма по ясен и разбираем начин с шрифт не по-малък от 12. Твърди, че в договора липсвала ясно разписана методика на формиране на ГПР, а освен това посоченият размер на ГПР не съответствал на реално приложения по правоотношението. На следващо място, твърди, че размерът на уговорената в съглашението договорна лихва е изключително висок и противоречащ на добрите права, тъй като надвишава трикратния размер на законната лихва за необезпечени заеми, което счита, че е порок, водещ до нищожност на договора. Отделно твърди, че в договора не е посочен размер на договорна лихва, който се дължи. Счита, че е налице

невъзможен предмет, тъй като изначално не било възможно да се предостави в толкова кратък срок /тридневен/ поръчител, отговарящ на всички изисквания. Поддържа, че клаузата на уговорената неустойка е неравноправна, както и че накърнява добрите нрави, тъй като неустойката обезпечавала изпълнение на задължение, което не било пряко свързано с претърпени вреди и поради това намира, че неустойката излиза извън присъщите обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Поддържа, че се постигало неправомерно кумулиране на мораторна лихва и на неустойка, доколкото от неизпълнението да се предостави поръчител, би било налице евентуално забавено изпълнение от страна на заемополучателя, за което би следвало да се начисли лихва за забава, а в случая освен обезщетение за забава, била уговорена и неустойка за същите потенциални вреди /несвоевременно издължаване по договора поради липса на поръчител/. Ищцата счита, че при наличие на забава, кредиторът разполага с възможността да обяви предсрочна изискуемост, а не следва да начислява подобна неустойка. Посочва още, че клаузата за неустойка не е индивидуално уговорена. Моли съда да прогласи нищожността на клаузата на чл.11, ал. 1 от договора за потребителски кредит, както и да осъди ответника да заплати сумата в размер на 50 лв., първоначално предявена като частична претенция, а впоследствие увеличена на сумата 801,15 лева, представляваща недължимо платени по договора суми.

Ответникът е депозирал в срок отговор на исковата молба, с който оспорва предявените искове. Не оспорва, че на 25.12.2021 г. между страните е сключен договор за потребителски кредит № 611646, по силата на който е предоставил на ищцата заем в размер на 900 лв. Излага твърдения, че преди сключване на договора, ищцата е била запозната с обезпеченията, които следва да предостави по договора. Оспорва да е налице нищожност на договора **и в частност на процесната неустоечна клауза**, като поддържа, че кредиторът носи риск, сключвайки договора, поради което би имал интерес от предоставянето на обезпечение. Обосновава, че договорната лихва и неустойката са различни по своята същност и не е налице кумулация между тях. Моли за отхвърляне на исковете и присъждане на разноски.

Преди проведеното пред настоящата инстанция открито съдебно заседание е постъпило писмено становище от страна на ответника, с което подробно са изложени възражения срещу доказателственото искане на ищеца по чл. 190 ГПК, което съдът е уважил. От съдържанието на същото става ясно, че ответникът целенасочено не представя екземпляр от процесния договор за кредит, без да сочи основателна причина за това си процесуално поведение.

Въз основа на съвкупна преценка на събраните в хода на първоинстанционното производство доказателства и при съобразяване становищата на страните, съдът приема за установено от фактическа страна следното:

Безспорно между страните е обстоятелството, че във връзка с процесния договор за кредит № 611646 ответникът е предоставил на ищеца сумата от 900 лева, която последната се е задължила да му върне.

По отношение на доводите на страните във връзка с непредставянето на екземпляр от процесния договор за кредит в настоящото производство съдът намира за необходимо да посочи следното:

С исковата молба е заявено доказателствено искане от страна на ищеца за задължаване на ответника да представи екземпляр от процесния договор за кредит, което е било обосновано с твърдения, че страната не разполага с екземпляр от същия. Съдът, като е приел, че в случая не може да се вмени в отговорност на потребителя, че

в негово държане не се намира процесния договор за кредит и при положение, че между страните не е спорно, че такъв е бил сключен, респ. е била начислена процесната неустойка за неосигуряване на обезпечение, е уважил доказателственото искане на страната по чл. 190 ГПК. От друга страна кредиторът, търговско дружество и финансова институция по см. на ЗКИ, не отрича, че разполага с екземпляр от договора за кредит, но целенасочено отказва да представи същия, независимо, че съдът му е указал последиците по чл. 161 ГПК.

От друга страна, както се посочи, страните не спорят по факта на уговаряне на процесната неустойка, като ответникът не оспорва нейното съдържание с отговора на исковата молба, така като е посочено от ищеца, като се позовава на клаузата на чл. 6 от договора, с която е било предвидено задължение на потребителя да представи обезпечение по кредита – банкова гаранция или поръчител, отговарящ на условията на чл. 23 от ОУ към договора за кредит. Доколкото и размерът на неустойката, която щяла да се начисли при неизпълнение на задължението да се представи обезпечение, бил посочен в договора, то и потребителят (според ответника) е можел да прецени икономическите последици от обвързването си в кредитното правоотношение. В тази връзка следва да се посочи, че процесуалното поведение на ответника не следва да бъде толерирано. Вярно е, че ищецът не е представил екземпляр от договора с исковата молба, но е посочил основателна причина за това. От друга страна ответникът не опровергава твърденията на ищеца и не представя екземпляр от договора, при все че не отрича нито сключването му, нито съдържанието му. Ето защо и съдът цени поведението му в производството по реда на чл. 161 ГПК, като за установяване на правнорелевантните за спора факти приема, че следва да ползва заключението на ССЧЕ, изготвено въз основа на предоставени от ответника данни и неоспорено в хода на първоинстанционното производство.

За пълнота, съдът намира за необходимо да посочи, че типовото съдържание на договорите за потребителски кредит и приложимите към същия ОУ, страна по които е ответникът, са служебно известни на настоящия състав на първоинстанционния съд, като за произнасяне по предмета на предявените искове съдът намира за достатъчно да обсъди заключението на вещото лице, на което настоящият състав на съда дава вяра, като обективно и компетентно дадено, изготвено въз основа на събраните по делото доказателства и данните от ответника, преценени от експерта с оглед притежаваните от него специални знания от областта на икономическите науки и в аспекта на изложените от страните твърдения

Съгласно заключението с процесния договор ответникът се е задължил да предостави на ищеца сума в размер на 900 лева, а кредитополучателят да погаси същата, както следва: като заплати 3 вноски, включващи само договорна лихва в размер на 7,01 лева и последващи 34 броя седмични вноски по 30,23 лева всяка или да върне на кредитора сумата 1048,85 лева. Съгласно чл. 11 от договора вещото лице е посочило, че е било предвидено начисляването на неустойка 801,15 лева, която е предвидено да се плаща разсрочено с погасителните вноски. Ищецът е заплатил на ответника сума в общ размер на 1855,86 лева, като погасени са били главницата, договорна лихва в размер на 148,85 лева, неустойка в размер на 801,15 лева и такса в размер на 5,86 лева. Вземанията на кредитора по договора за кредит са били предсрочно погасени на 05.07.2022 г. Ето защо и съдът приема, че с процесния договор за кредит е било предвидено начисляване на неустойка за неизпълнение на задължение на кредитополучателя да представи на кредитора си обезпечение под формата на банкова гаранция или поръчители физически лица, отговарящи на многобройни

условия съгласно ОУ на кредитора, приложими към договорите за кредит, които макар и да не са представени по делото, нито да са публично достъпни на интернет сайта на търговеца, съдържанието им е служебно известно на състава на съда. Доколкото никой от страните не твърди и не установява договорът да е предвиждал начисляване на друг вид неустойка, то и съдът приема за установено въз основа на материалите по делото и процесуалното поведение на страните, че по процесния договор, по силата на който ответникът е отпуснал на ищеца заемна сума в размер на 900 лева, е начислил и е получил сума в размер на 801,15 лева – неустойка за неизпълненото задължение на потребителя да представи обезпечение по договора.

При така установеното от фактическа страна, съдът прави следните правни изводи:

За да бъдат уважени предявените иски в тежест на ищеца е да докаже, че **клаузата от договора, сключен с ответника, е нищожна на заявените с исковата молба основания**. Тук е мястото да се обърне внимание, че съдът е сезиран с нарочен иск, с който ищецът е поискал **да се прогласи за нищожна само конкретна клауза от процесния договор**. С оглед направеното уточнение и разрешението, дадено с ТР по тълк.д. № 1/2020 г., ВКС, ОСГТК, съдът приема, че в настоящото производство следва да разгледа **само основанията на предявения иск за частична нищожност и НЕ ДЪЛЖИ произнасяне ПО ВСИЧКИ ДОВОДИ НА ИЩЕЦА, че целият договор за кредит бил нищожен**, доколкото съгласно възприетото с това тълкувателно решение принципът на диспозитивното начало се проявява в пълнота при предявяване на иск по реда на чл.124 ал.1 ГПК за прогласяване нищожност на правна сделка или на отделни клаузи от нея, а доколкото възражението е защитно средство, то и същото не е на разположение на ищеца, предявил иск за частична нищожност на договора. Пак в мотивите на същото тълкувателно решение е прието, че когато е сезиран с такъв иск, съдът е обвързан да се произнесе само по посочения в исковата молба порок на сделката, респ. на клаузата, т.е. следва да се разгледат само основанията на конкретно предявения иск и наведените доводи за нищожност на клаузата, а не и на целия договор, доколкото не е предявен иск за прогласяване на нищожност на договора. Ето защо и съдът дължи да се произнесе само по пороците, наведени от страната с исковата молба, рефлектиращи конкретно върху нищожността на процесната клауза. В тази връзка съдът дължи да се произнесе по основанията за нищожност на неустойката поради нейния неравноправен характер на основание чл. 143, ал. 1, т. 10 ЗЗП и поради накърняване на добрите нрави.

По иска по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД в тежест на ищеца е да установи, че е заплатил процесната сума на ответника.

В тежест на ответника е да докаже основателността на възраженията си, че при сключването на договора са били спазени особените изисквания на ЗПК, както и че на потребителя при сключването на договора е предоставена ясна и коректна информация, за да бъде в състояние последният да прецени икономическите последици от сключването на договора.

По иска по чл. 55, ал. 1 ЗЗД в тежест на ответника е да установи, че е налице основание да получи и задържи заплатените му от ищеца по процесния договор суми.

Съдържанието на клаузата, по силата на която се предвижда дължимостта на неустойка в полза на кредитора и съпоставянето ѝ с естеството и параметрите на сключения договор за заем, налага извод, че тя представлява скрито възнаграждение за кредитора. Въведените изисквания за вида обезпечение по избор на заемателя съдът

намира, че създават значителни затруднения на длъжника при изпълнението на задължението до степен, че то изцяло да се възпрепятства. Изискванията, които посочената клауза от договора въвежда за потребителя, са на практика неосъществими за него. Не само правно, но и житейски необосновано е да се счита, че потребителят ще разполага с възможност да осигури изискуемите по силата на договора обезпечения (банкова гаранция или поръчители с редица изисквания, на които е предвидено да отговарят), при положение, че кандидатства за отпускане на кредит в размер **от 900 лева**. С други думи, поставяйки изначално изисквания, за които е ясно, че са неизпълними от длъжника, то кредиторът несъмнено е целял да се обогати. В аспекта на изложеното съдът приема, че обсъжданата клауза от договора носи характеристиките на неравноправна такава по смисъла на чл. 143, ал. 1 ЗЗП, тъй като е уговорена във вреда на потребителя. Същата не отговаря на изискванията за добросъвестност и внася значително неравновесие в правата и задълженията между страните и попада под хипотезата на чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗЗП, тъй като задължава потребителя при неизпълнение на задължението си за предоставяне на обезпечение по договора след неговото сключване да заплати необосновано висока с оглед цената на договора за кредит за потребителя неустойка.

Следва да се обърне внимание на задължението на кредитора преди сключването на договора за кредит да оцени кредитоспособността на потребителя, като извърши справки в достъпните му бази данни и регистри и ако прецени, че не е достатъчно платежоспособен, да откаже предоставянето на заемните средства. На практика се получава така, че с тази клауза кредиторът прехвърля риска от неизпълнение на това си задължение на потребителя, кандидатстващ за отпускане на парични средства чрез сключването на договора. Последното води до значително нарастване на цената на кредита и възлага на потребителя финансова тежест, което е в противоречие както със закона - чл. 16 ЗПК. Не е спорно, че е било предвидено с договора неустойката да се заплаща на равни части към всяка от погасителните вноски по договора, като в този случай дължимата вноска увеличава размера си. С оглед гореизложеното, съдът счита, че вземането за неустойка на практика представлява скрито възнаграждение за кредитора и чрез него потребителят е задължен да заплати необосновано висок размер поради неизпълнението на едно неизпълнимо на практика задължение.

Предявеният главен иск за прогласяване нищожността на клаузата за неустойка от договора за кредит, поради неравноправност на клаузата, предвиждаща заплащане на неустойката е основателен с оглед правилото на чл. 146, ал. 1 ЗЗП и следва да бъде уважен на това основание.

С оглед изводите, до които съдът достигна, следва да бъде уважен и предявеният иск по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, доколкото потребителят не дължи на кредитора заплатеното въз основа на нищожната клауза, а в производството е установено, е заплатил сумата от 801,15 лева /съгласно заключението на ССЧЕ/. Този иск следва да бъде уважен в пълен размер. Искът първоначално е бил предявен като частичен, с оглед което и лихва за забава върху сумата от 50 лева се дължи от предявяването на иска /21.06.2023 г./, а върху разликата до 801,15 лева лихва за забава се дължи от момента, в който е поискано съдът да допусне увеличение на размера на предявения иск /31.01.2024 г./.

По разноските:

С оглед изхода на спора разноски се дължат на ищеца на основание чл. 78, ал. 1 от ГПК. Същият е извършил разноски в размер на **100 лева** за държавна такса и **300 лева** за депозит за вещо лице. Претендира се възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 2

ЗАДВ. в полза на адвокатското дружество, представлявало безплатно ищеца в производството. По делото не е представен документ, подписан от ищеца в полза на представлявания го субект, от който да е видно, че страните по мандатното правоотношение са се съгласили ищецът да бъде представляван безплатно по реда на чл. 38, ал. 1 ЗАДВ., респ. не е ясно коя от предвидените в ал. 1 хипотези е била налице. За съда не е налице правомощие да допълва волята на страните в такава насока, още повече в конкретното производство съдът е бил сезиран с искане по чл. 83, ал. 2 ГПК, което е отхвърлено с влязло в сила определение. Ето защо искането на адвокатското дружество следва да се остави без уважение.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявения от Е. Р. С., ЕГН ***** със съдебен адрес: гр. София, бул. „А. С. . срещу „С., ЕИК ., със съдебен адрес: гр. София, ул. „О. иск с правно основание чл. 146, ал. 1, вр. чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗЗП, вр. чл. 26, ал. 4 ЗЗД за нищожна като неравноправна клаузата на чл. 11 от договор за потребителски кредит № 611646/25.12.2021 г., сключен между страните, предвиждаща заплащане на неустойка в размер на 801,15 лева за неизпълнението на задължението на потребителя да осигури обезпечение.

ОСЪЖДА „С., ЕИК ., със съдебен адрес: гр. София, ул. „О. да заплати на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД на Е. Р. С., ЕГН ***** със съдебен адрес: гр. София, бул. „А. С. . сумата **801,15 лева**, ведно със законната лихва върху сумата от 50 лева от 21.06.2023 г., а върху сумата от 751,15 лева от 31.01.2024 г. до окончателното плащане, **представляваща заплатена без основание сума** въз основа на нищожната клауза на чл. 11 от договор за потребителски кредит № 611646/25.12.2021 г., сключен между страните

ОСЪЖДА „С., ЕИК ., със съдебен адрес: гр. София, ул. „О. да заплати на основание чл. 78, ал. 1 ГПК на Е. Р. С., ЕГН ***** със съдебен адрес: гр. София, бул. „А. С. . сумата от **400,00 лева**, представляваща разноси за производството пред СРС.

Решението може да бъде обжалвано пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____